

עין משפט
נר מצוה

^{עד א מיי"פ צ"ב מהלכות שבת הלכה ו' עוש"ע}
^{א"ח ס"י שבת סעף ו'}

ⓘ

תורה אור השלם

1. ויאמר יונתן עבר אבי את הקֶרֶךְ ראו נָא כי ארו עיני כי טעמתי מעט דְּבַשׁ הַזֶּה:

שמואל א יד כט
2. וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מִצָּרִי בַשָּׂדֶה וַיִּקְחוּ אֹתוֹ אֶל דָּוִד וַיִּתְּנוּ לוֹ לָחֶם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁקְרוּ מִיָּם: וַיִּתְּנוּ לוֹ פֶּלֶח דְּבִלָּה וּשְׂנֵי צִמְקִים וַיֹּאכַל וַתֵּשֶׁב רוּחוֹ אֵלָיו כִּי לֹא אָבָל לָחֶם וְלֹא שָׁתָה מִיַּם שְׁלֹשָׁה יָמִים וַיִּשְׁלַחַה לִילָלוֹת:

שמואל א יד יא-יב

3. כִּי בָצַל הַחֲבֻכָּה בָצַל הַכֶּסֶף וַיִּתְּרוּן דַּעַת הַחֲבֻכָּה תַּחֲיָה בַעֲלִיָּה:

קהלת ז יב

4. וּמִפְּנֵי תַבּוּרֹאת שָׁמַשׁ וּמִפְּנֵי גֶרֶשׁ יָדִידִים:

דברים לג יד

5. וַיֹּאמֶר אֶסְתִּינָה פְּנֵי מִדָּם אֶרְאֶה מָה אֲחִירִיתִים כִּי דוֹר תִּהְפָּת׃ הַקּוֹה בָּנִים לֹא אִמָּן בָּם:

דברים לב כ

6. וְאָמַר לְבָלָה גִּתּוּפִים

עתה יָגֵן תַּנּוּתָהּ וַיֵּדֹא:

יחזקאל כג מג

7. וַתַּחַץ שָׂרָה בַקֶּרֶבָה לְאַמֶּר אַחֲרֵי בִלְתִּי הָיְתָה

לי עֲדָהּ וַאֲדֹנֶי נָקָ:

בראשית יח יב

ⓘ

רבינו חננאל

ינמא כחנאי מי שנשכו נחש קורין אתו רופא ממיקום למקום וקורעין לו התרגולת וגוזזין לו ברישן ומאכילין אותו ואין צריך לעשר דברי רבי, ר' אלעזר בר' שמעון אומר לא יאכל עד שיעשר. ומסקנא הני מילי במעשר ירק דהוא מדרבנן, אבל מעשר דאורייתא דברי הכל עד שיעשר. ת"ר מי שאחוזו בולמוס מאכילין אותו דבש וכל מיני מתיקה, שכל מיני מתיקה מאירין את העינים כו'. אמר אביי לא שנו אלא אחר אכילה, אבל קודם אכילה מיגרר גריר, שנא' וימצאו איש מצרי בשדה ויקראו אותו אל דוד ויתנו לו לחם [ויאכל] וישקרוה מים ויתנו לו פלח דבלה ושני צמוקין ויאכל ותשב רוחו אליה. ר' יוחנן אחוזה בולמוס ורץ למזוחת של תאניה ואכל כו', וקרא והחכמה תחיה בעליה. ר' יוסי אחוזה בולמוס וקיפת הרעה, כלומר אכל כל מה שהיה לו. ר' יהודה קיפת את כל העיר. ירושלמי רב הונא אמר עשרים וארבעה עשרונות שאכל דוד לרעבון אכלן. ר' מאיר הוה דאיק בשמא כו' ואיקלעו בגברא דשמיה כידור ובההוא דהוה שמיה [בלה]. מי שנשכו כלב שוטה אין מאכילין אותו מחצר כבד שלו ור' מתיב בן חרש מתיר. ת"ר ה' דברים נאמרו בכלב שוטה פיו פתוח וכו'. ממאי הוי, רב אמר נשים כשפניות משחקות בו, שמואל אמר רוח תזית שורה עליו, וכשהורגין אותו אין הורגין אלא בדבר הנורא. [ו]תניא כותיה דשמואל.

פג:

אפשר **בחולין פשיטא**. דמתקנין ליה: **לא אריכא בשבת**. שאפי' הוא שבת שאסור להפריש תרומה ומעשר יפרישוה ולא יאכילוה טבלים: **בעליץ שאינו נקוב**. דטבל שלו מדרבנן ושבות דהפרשת מעשרות בשבת דרבנן אשמועינן שידחה השבות ולא יאכילוה טבל דרבנן דאחו למשרי נמי טבל דאורייתא

כי האי גוונא: **לימא תנאי היא**. הך דרבה דאמר דלאפשר בחולין מתקנינן ליה ודחין שבות דהפרשת תרומה בשבת מקמי אכילת טבל דעליץ שאינו נקוב דרבנן: **קורין לו רופא**. בשבת: **וקורעין לו פרנגולס**. לתם על המכה שזו היא רפואתו: **וגוזזין לו כרישין**. מן המחובר להאכילו: **כרישין**. כרמי: **לימא**. הא דרבה ר' אלעזר בר' שמעון היא דאמר מפרישין לו תרומה בשבת ואל יאכילוה טבל דרבנן כגון ירק ולא רבי דאי רבי האמר אין לריך לעשר: **עד כאן לא קאמר רבי אלא נענין מעשר ירק דרבנן**. דלא מיחלף בטבל דאורייתא אצל דגן דאורייתא הוא אפי' רבי מודה דלף בעליץ שאינו נקוב מעשר דמיחלף דלאורייתא: **לאו נא כי אורז עיני**. זיהונתן כתיב: **הכי גר' מאי אין ראיה לדבר דהסס לאו בולמוס אחוזה: מגרר גריר**. ממשיך את הלץ לתאות רעבון: **ויאכל**. לחס והדר וימתו לו

אבל קודם אכילה מגרר גריר דכתיב ”וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מִצָּרִי בַשָּׂדֶה וַיִּקְחוּ אוֹתוֹ אֶל דָּוִד וַיִּתְּנוּ לוֹ לָחֶם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁקְרוּ מִיָּם וַיִּתְּנוּ לוֹ פֶּלֶח דְּבִילָה וּשְׂנֵי צִמּוּקִים וַיֹּאכַל וַתֵּשֶׁב רוּחוֹ אֵלָיו כִּי לֹא אָבָל לָחֶם וְלֹא שָׁתָה מִיַּם שְׁלֹשָׁה יָמִים וַיִּשְׁלַחַה לִילָלוֹת אמר ר"נ אמר שמואל מי שאחוזו בולמוס מאכילין אותו אליה בדבש רב הונא בריה דרב

יהושע אמר אף סולת נקיה בדבש רב פפא אמר אפי' קמחי דשערי בדיבשא אמר ר' יוחנן פעם אחת אחוזי בולמוס ורצתי למזורחה של תאנה וקיימתי בעצמי ”החכמה תחיה בעליה דתני רב יוסף הרוצה למעום טעם תאנה יפנה למזורחה שנאמר וַיִּמְמַגַּד תְּבוּאוֹת שֶׁמֶשׁ ר' יהודה ור' יוסי הוו קא אזלי באורחא אחוזה בולמוס לר' יהודה קפחיה לרועה אכילה לריפתא א"ל ר' יוסי קפחת את הרועה כי מטו למתא אחוזה בולמוס לר' יוסי אהדרוהו בלגי וצעי א"ל ר' יהודה אני קפחתי את הרועה ואתה קפחת את העיר כולה ותו ר"מ ור' יהודה ור' יוסי הוו קא אזלי באורחא ר' מאיר הוה דייק בשמא ר' יהודה ור' יוסי לא הוו דייקן בשמא כי מטו להתווא דוכתא בעו אושפיזא יתבו להו אמרו לו מה שמך אמר להו כידור אמר ש"מ אדם רשע הוא שנאמר ”כִּי דוֹר תִּהְפֹּכֹת תִּהְיֶה הַמָּה ר' יהודה ור' יוסי אשלימו ליה כיסייהו ר"מ לא אשלים ליה כיסיה אול ”אותביה בי קיבריה דאבוה אתחזי ליה בחלמיה תא שקיל כיסא דמנח ארישא דההוא גברא למחר אמר להו הכי אתחזי לי בחלמאי אמרי ליה חלמא דבי שמשי לית בהו ממשא אול ר"מ ונמריה כולי יומא ואייתיה למחר אמרו לו הב לן כיסן אמר להו לא היו דברים מעולם אמר להו ר"מ אמאי לא דייקיתו בשמא אמרו ליה אמאי לא אמרת לן מר אמר להו אימר דאמרי אנא חששא אחוזקי מי אמרי משכוהו ועיילוהו לחנותא ”חזו מלפחי אשפמיה אזלו ויהבו סימנא לדביתיהו ושקלוהו לכיסייהו ואייתו אול איהו וקטליה לאיתתיה היינו ”ה(דתנן) ”מים א' ראשונים האכילו בשר חזיר מים אחרונים הרגו את הנפש ולבסוף הוו דייקן בשמא כי מטו להתווא ביתא דשמיה בלה לא עיילו לגביה אמרי שמע מינה רשע הוא דכתיב ”ואמר לבלה נאופים ”ה(כמו ”אחרי בלותי היתה לי עדנה כלומר זקנה בנאופים): מי שנשכו כלב שוטה וכו': ת"ר חמשה דברים נאמרו בכלב שוטה פיו פתוח ורירו נוטף ואזניו סרוחות וזנבו ”ה) מונח על ירכותיו ומהלך בצידי דרכים וי"א אף נובח ואין קולו נשמע ממאי הוי רב אמר נשים כשפניות משחקות בו ושמואל אמר רוח רעה שורה עליו מאי בינייהו איכא בינייהו למקטליה

יום הכיפורים פרק שמיני יומא

פלח דצילה: אליה. בשר שמן מאד: **למזרחה של סאנה**. שהשמש מכה שם מן הצקר עד חלות היום והשמש ממתק את הפרי: **וממגר**. לשון מעדנים: **קפחיה**. כפאו ונטל ככרו הימנו: **אהדרוהו בלגי וצעי**. סבבוהו בני העיר והקיפוהו לגינין של דבש ומתיקה וקערות של תבשילין: **דייק בשמא**. בשמו של

בעל הצית אס נהא אס כעור: **אשלימו ליה כיסייהו**. ערצ שבת היה והפקידו אללו כיסס: **דבי שמשי**. של ערצי שבתות: **ליס כהו ממשא**. מתוך שאדם צמנומה מהרהר ורואה חלומות וממכוון היה לדחמו שלא ילך ויטלנו: **חזו טלפחי אשפמיה**. ראו עדשים על שפמו: **יהבו סימנא לדציסהו**. בעליך אמר שתתני לנו כיסיו וזה לך סימן שאכלתם היום עדשים: **מיס ראשונים האכילו בשר חזיר**. פונדק ישראל היה מוכר לישראל דצרים המותרים ומאכילס ומוכר לנכרים בשר חזיר מבוצל צא ישראל לפונדק וראהו שלא נטל ידיו כשהסב לאכול ונתן לפניו בשר חזיר: **מיס אחרונים הרגו אס הנפש**. זו היא אשמו של זה שאילו נטל מיס אחרונים דרך הנוטלים ידים לקנח את שפמס צידים טפוחות ולא היו עדשים נראין: **ואזניו סרוחות**. גדולות וכפולות למטון: **משחקוס**. צו. מראות צו כשפיהס לשחוק: למקטליה

אבל וישקרוה מים ויתנו לו פלח דבילה ושני צמוקים ויאכל ותשב רוחו אליו כי לא אכל לחם ולא שתה מים שלשה ימים ושלשה לילות אמר ר"נ אמר שמואל מי שאחוזו בולמוס מאכילין אותו אליה בדבש רב הונא בריה דרב יהושע אמר אף סולת נקיה בדבש רב פפא אמר אפי' קמחי דשערי בדיבשא אמר ר' יוחנן פעם אחת אחוזי בולמוס ורצתי למזורחה של תאנה וקיימתי בעצמי ”החכמה תחיה בעליה דתני רב יוסף הרוצה למעום טעם תאנה יפנה למזורחה שנאמר וַיִּמְמַגַּד תְּבוּאוֹת שֶׁמֶשׁ ר' יהודה ור' יוסי הוו קא אזלי באורחא אחוזה בולמוס לר' יהודה קפחיה לרועה אכילה לריפתא א"ל ר' יוסי קפחת את הרועה כי מטו למתא אחוזה בולמוס לר' יוסי אהדרוהו בלגי וצעי א"ל ר' יהודה אני קפחתי את הרועה ואתה קפחת את העיר כולה ותו ר"מ ור' יהודה ור' יוסי הוו קא אזלי באורחא ר' מאיר הוה דייק בשמא ר' יהודה ור' יוסי לא הוו דייקן בשמא כי מטו להתווא דוכתא בעו אושפיזא יתבו להו אמרו לו מה שמך אמר להו כידור אמר ש"מ אדם רשע הוא שנאמר ”כִּי דוֹר תִּהְפֹּכֹת תִּהְיֶה הַמָּה ר' יהודה ור' יוסי אשלימו ליה כיסייהו ר"מ לא אשלים ליה כיסיה אול ”אותביה בי קיבריה דאבוה אתחזי ליה בחלמיה תא שקיל כיסא דמנח ארישא דההוא גברא למחר אמר להו הכי אתחזי לי בחלמאי אמרי ליה חלמא דבי שמשי לית בהו ממשא אול ר"מ ונמריה כולי יומא ואייתיה למחר אמרו לו הב לן כיסן אמר להו לא היו דברים מעולם אמר להו ר"מ אמאי לא דייקיתו בשמא אמרו ליה אמאי לא אמרת לן מר אמר להו אימר דאמרי אנא חששא אחוזקי מי אמרי משכוהו ועיילוהו לחנותא ”חזו מלפחי אשפמיה אזלו ויהבו סימנא לדביתיהו ושקלוהו לכיסייהו ואייתו אול איהו וקטליה לאיתתיה היינו ”ה(דתנן) ”מים א' ראשונים האכילו בשר חזיר מים אחרונים הרגו את הנפש ולבסוף הוו דייקן בשמא כי מטו להתווא ביתא דשמיה בלה לא עיילו לגביה אמרי שמע מינה רשע הוא דכתיב ”ואמר לבלה נאופים ”ה(כמו ”אחרי בלותי היתה לי עדנה כלומר זקנה בנאופים): מי שנשכו כלב שוטה וכו': ת"ר חמשה דברים נאמרו בכלב שוטה פיו פתוח ורירו נוטף ואזניו סרוחות וזנבו ”ה) מונח על ירכותיו ומהלך בצידי דרכים וי"א אף נובח ואין קולו נשמע ממאי הוי רב אמר נשים כשפניות משחקות בו ושמואל אמר רוח רעה שורה עליו מאי בינייהו איכא בינייהו למקטליה

אחזיה בולמוס וקיפת הרעה, כלומר אכל כל מה שהיה לו. ר' יהודה קיפת את כל העיר. ירושלמי רב הונא אמר עשרים וארבעה עשרונות שאכל דוד לרעבון אכלן. ר' מאיר הוה דאיק בשמא כו' ואיקלעו בגברא דשמיה כידור ובההוא דהוה שמיה [בלה]. מי שנשכו כלב שוטה אין מאכילין אותו מחצר כבד שלו ור' מתיב בן חרש מתיר. ת"ר ה' דברים נאמרו בכלב שוטה פיו פתוח וכו'. ממאי הוי, רב אמר נשים כשפניות משחקות בו, שמואל אמר רוח תזית שורה עליו, וכשהורגין אותו אין הורגין אלא בדבר הנורא. [ו]תניא כותיה דשמואל.

מסורת הש"ס

^{(א) [לשון דמתנ צ"ע דאין זה}

^{משנה לנך צ"ל דתניא],}

^{(ב) חולין קו. ע"ש צ"ע,}

^{(ג) [בעיי' ליתא],}

ⓘ

גליון הש"ס

גנ' פשיטא מילטול

מדרבנן. וכן הוא יבמות דף

^{גכ ע"א וע"ג:}

ⓘ

הגהות הב"ח

(א) גנ' אפשר בחולין פשיטא. ק"צ פ"י הא דקאמר היכא דאפשר בחולין דכ"ע לא פליגי פריך ליה הא פשיטא ומאי אמתא לאשמועינן: (ב) שם ר"מ לא אשלים ליה כיסיה אוזיל ר"מ אותניה בכדא וקבריה בי קברי דאבוה דההוא גברא ברישיה. אפחי ליה בחלמיה כו' למחר כו' אמר ליה הכי אמר ליה חלמא כו': (ג) שם משטרו ועיילוהו למתא אשקיהא חמרא חזו טלפחי אשפמיה: (ד) שם ואזניו סרוחות וזנבו מונחת לו בין ירכותיו ומהלך:

ⓘ

הגהות מהר"ב

רנשבורג

גנ' מים ראשונים

האכילו בשר חזיר. ק"צ עין

פשי"א ועיין בדברי הכ"י

^{כ"ד ס"ס קי"ז:}

ⓘ

מוסף רש"י

האכילו בשר חזיר. שיהי חטוי ישראל מוכר בשר שטוה לישראל ומנשל ומאכילס ושעובד כוכבים

צא בחטותו מאכילו נבלת,

(א) וצא יהודי אחד לאכול

ולא נטל ידיו ושכבד

זה שעובד כוכבים הוא

והאכילו בשר חזיר (וחולין

קו). רוח רעה שורה

עליו. וכעטשן אלס שורה

עליו והוכנתו (וחולין נח).